

מעקב הומניטרי

פברואר 2012

צילום: EAPP, פברואר 2012

חיילים ישראלים עורכים חימוש על ילד כדרכו לבית הספר בעיר העתיקה של חברון (H2)

סקירה כללית - פברואר

בפברואר הדגישו מספר תקריות ומגמות את אי-היציבות ואי-הביטחון המשפיעים לרעה על תנאי חייהם של פלסטינים בשטח הכבוש.

בשטח C של הגדה המערבית, מספרם של הפלסטינים הנעקרים בכפייה בשל הריסות בתים גדל והולך בהשוואה לשנים קודמות, וארגוני מתנחלים מפעילים על הרשויות הישראליות לחצים גוברים להוציא אל הפועל צווי הריסה תלויים ועומדים. דאגה מיוחדת מעורר הסיכוי להריסות ולעקירות המוניות בקהילת הרועים סוסיא, שבדרום הר חברון. בעתירה שהגישה לבית המשפט הגבוה לצדק הישראלי (בג"ץ), ביקשה עמותת מתנחלים להוציא לפועל צווי הריסה תלויים ועומדים.

תאונת דרכים טרגית, שהביאה למותם של חמישה ילדים ומורה ולעשרות פצועים, הדגישה את הפערים בשירותים בשטח C ובאותם אזורים של ירושלים

תוכן העניינים

- העקירות בכפייה בשטח C גוברות בהתמדה בשל הריסות בתים..... 2
- משבר חשמל בעזה..... 4
- תאונת דרכים מדגישה פערים בשירותים..... 5
- הועלו חששות לנוכח השימוש שעושה ישראל ב"מעצר מנהלי"..... 6
- עלייה במספר ההאשמות במעשי אלימות והתעללות של חיילים ישראלים בעיר העתיקה של חברון..... 7
- נמשכים העיכובים במתן אישורים ישראלים למיזמים של האו"ם וארגונים לא ממשלתיים בעזה..... 8

Scan it!
with QR reader App

של המיזמים שהאויים הגיש לאישורה. סוכנויות האויים נזקקו בממוצע לשישה חודשים להשגת אישור למיזם כלשהו. מסמך מדיניות מנחה פנימי ששוחרר לאחרונה לפרסום על ידי הרשויות הישראליות מצביע על כך שכמה מהעיכובים הללו נובעים משיקולים פוליטיים, ולא דווקא ביטחוניים.

שביתת רעב של אסיר פלסטיני, היאדר עדנאן, עוררה מודעות בינלאומית למנהגה ארך השנים של ישראל, לעצור פלסטינים בלא אישום או משפט, במה שמכונה "מעצר מנהלי". האסיר סיים את שביתת הרעב שלו ביומה ה-66, אחרי שהגיע להסכם עם הרשויות הישראליות, ארגוני זכויות אדם מדווחים כי יותר מ-300 פלסטינים, ביניהם ילד אחד ושלוש נשים, מוחזקים כיום במעצר מתוקף צווי מעצר מנהליים. נתון זה גבוה בכ-45 אחוזים ממספר העצורים המנהליים בחודש פברואר (214). אף שהצווים נבדקים על ידי שופט צבאי תוך שמונה ימים מהמעצר, הבדיקה מבוססת על ראיות סודיות, שהעצור ופרקליטו אינם רשאים לראותן.

היעדר ההגנה לאזרחים פלסטיניים, כמו גם הפערים שצוינו לעיל בגישה לשיירות, ממשיכים לפגוע בתנאי החיים בשפי"כ. יש לטפל בתופעות אלו על פי המסגרת הנורמטיבית שנקבעה בחוק ההומניטרי הבינלאומי ובחוק זכויות האדם הבינלאומי, ועל אף אי-ההתקדמות במגעים המדיניים.

העקירות בכפייה בשטח C גוברות בהתמדה בשל הריסות בתים

בשני החודשים הראשונים של שנת 2012 הרסו הרשויות הישראליות 120 מבנים בבעלות פלסטינית (76 מהם בחודש פברואר), בהם 36 בתי מגורים. ההריסות הללו הביאו לעקירתם בכפייה של 229 בני אדם, כ-60 אחוזים מהם ילדים, והשפיעו לרעה על 450 בני אדם נוספים. בממוצע, מספר בני האדם שנעקרו בכפייה מדי חודש בשנת 2012 גדול כ-25 אחוזים מהעקורים בכפייה מדי חודש בשנת 2011, וכ-125 אחוזים מהעקורים בכפייה מדי חודש בשנת 2010. יותר מ-95 אחוזים ממקרי העקירה בכפייה בשנת 2012 התרחשו בשטח C. לפחות שבע מהתקריות גרמו להרס או לנזק למבנים שנבנו במימוןם של תורמים בינלאומיים. כמחצית מבני האדם שנעקרו בכפייה בגדה המערבית מאז תחילת השנה התגוררו בנפת חברון.

שמעבר לגדר, ובמיוחד בתחום התגובה במקרי חירום. אמבולנסים ישראלים ופלסטיניים נשלחו הן מירושלים והן מרמאללה, אבל עוכבו בשל גודש התנועה הכבד במחסום קלנדיה. באזור שסביב מחסום קלנדיה, מעברה היפלסטיני של הגדר, אין בנמצא נוכחות משטרתית או רמזורים, שהיו יכולים לסייע ולהקל במידת-מה את הגודש. רוב הנפגעים פונו לבית חולים ברמאללה, ושלושה מהילדים ושני הנהגים פונו לבית החולים הדסה בירושלים. מאוחר יותר הוצעו הרשויות הישראליות להעביר את הפצועים מרמאללה לירושלים, אם יידרש להם סיוע רפואי נוסף.

בחלק של העיר חברון הנתון לשליטת ישראל (H2), דיווחו ארגונים בינלאומיים על עלייה חדה בהצקות ובהתעללויות מצד כוחות צבא ישראליים. מאז תחילת השנה רשם צוות השלום הנוצרי בחברון (CPT), ארגון המספק נוכחות הגנתית באזור H2, יותר מ-40 תקריות של הצקות, מעצר שרירותי, חיפושים בבתים, חיפושים גופניים - חלקם על גופם של ילדים בדרכם לבית הספר - וכן התעללויות נוספות בתושבים פלסטיניים.

ברצועת עזה נאלצת האוכלוסייה להתמודד עם הפסקות חשמל יזומות הנמשכות עד 18 שעות ביום, בשל השיבושים באספקת הדלק המגיע דרך מנהרות ההברחה, העוברות מתחת לגבול עזה עם מצרים. בפברואר קיבלת תחנת הכוח של עזה פחות מ-25 אחוזים מכמות הדלק הדרושה להפעלתה בקיבולת מלאה, עובדה שאילצה אותה להפחית את ייצור החשמל; כ-14 בפברואר, כשכל עתודות הדלק אזלו, נסגרה התחנה כליל. אף שרוב בתי החולים, המרכזים הרפואיים ומתקני המים והשפכים מצוידים בגנרטורים למקרי חירום, בטווח הארוך מנגנון התמודדות זה אינו יעיל: למתקני הרפואה והמים יש עתודות דלק שיסיפיקו לשבוע בממוצע, ולבתי חולים אחדים יש דלק בכמות שתספיק לימים ספורים בלבד.

הקצב האיטי שבו מאשרות הרשויות הישראליות מיזמים המצריכים יבוא חומרי בניין פוגע ביכולתו של האויים לתת מענה מהיר לצרכיה הדחופים של האוכלוסייה בעזה, ומאריך שלא לצורך את מצוקת התושבים. נתונים חדשים שאסף המשרד לתיאום עניינים הומניטריים (OCHA) מצביעים על כך שמאז 2012 אישרה ישראל רק 57 אחוזים מן השווי הכולל

התלויים ועומדים בקהילה. עתירה זו, שהוגשה לא מכבר, עולה בקנה אחד עם בקשה קודמת שהגישה עמותת רגבים בשלהי 2011, ובה ביקשה מן המדינה לנקוט צעדים נגד 162 מבנים שנגדם תלויים ועומדים צווי הריסה. בתגובתו הצהיר היועץ המשפטי לממשלה כי משרדו יגיש לכניץ את תשובות המדינה למקרים הללו "על פי סדרי הקדימויות של הצדדים המוסמכים" עד ה-8 באוגוסט 2012.¹

השנה מתרחשות ההריסות על רקע של לחץ גובר שמפעילות עמותות מתנחלים על המנהל האזרחי הישראלי (מנהא"ז), ליישם צווי הריסה תלויים ועומדים. עמותה כזו, בשם רגבים, הגישה החודש עתירה לבית המשפט הגבוה לצדק הישראלי (בג"ץ), ובה ביקשה את הריסתם של מבנים בקהילת הרועים סוסיא, בדרום הר חברון (ראו מקרה בוחן להלן). בתגובתה לעתירה, שניתנה באמצע חודש מרס, מסרה המדינה על כוונתה לקדם את תהליך יישומם של צווי ההריסה

סוסיא: קהילה החיה בצילה של סכנת עקירה בכפייה

קהילת הרועים סוסיא, שבדרום חברון, נמנית עם היישובים הפגיעים ביותר לעקירה בכפייה, בשל מיקומה בשטח C וכן קרבתה הרבה להתנחלות, מאחז ובסיס צבאי ישראליים.

בסוסיא מתגוררים כ-350 בני אדם, מהם כ-120 ילדים. תושבי סוסיא, החיים באזור זה עשרות שנים, מתגוררים במבנים בסיסיים, בעיקר אוהלים וצריפים, ומתקיימים למחייתם מחקלאות ומרעה. אלא שכניית התנחלויות ואלימות מתנחלים צמצמו יותר ויותר את גישתם לאדמה. לדברי התושבים, נכון להיום יש להם גישה לפחות משליש מתוך כ-6,000 דונמים של אדמה שעמדו לרשותם למטרות מגורים, עיבוד חקלאי ומרעה קודם להקמתה של התנחלות סוסיא, ב-1983. שלוש שנים לאחר הקמת ההתנחלות גירשו הרשויות בכוח 60 משפחות פלסטיניות שהתגוררו בחלק אחד של היישוב, והכריזו על חלק זה כעל גן לאומי, בשל קרבתו לחורבותיה של כנסייה רומית. לאחר הגירוש הקימו שש משפחות ישראליות "מאחז לא מורשה" בתוך הגן הלאומי. נכון להיום, ההתנחלות והמאחז שולטים על אדמה בשטח גדול פי שבעה משטחן הבנוי של שתי ההתנחלויות.

כפי שקורה במרבית שטח C, גם בסוסיא הרשויות הישראליות מעולם לא אישרו "תוכנית-אבי", והותירו את התושבים בלא היכולת להשיג היתרי בנייה. מאז 1990 סבלה קהילת סוסיא ממספר גלי הריסות. ב-2001 הרסו הרשויות הישראליות את כל מבני המגורים והמחיה ביישוב וגירשו בכוח את התושבים. התושבים עתרו לבית המשפט הגבוה לצדק (בג"ץ) בבקשה לשוב לאדמתם ולבנות מחדש את המבנים. בהמשך שנת 2001 פסק בית המשפט לטובתם. ב-2011 התמודדה קהילת סוסיא עם ארבעה גלי הריסות, שבמסגרתם נהרסו בסך הכול 42 מבנים, 31 מהם אוהלים וצריפים ששימשו למגורים. ההריסות הללו הביאו לעקירתם בכפייה של 154 בני אדם (מהם 93 ילדים) וכגעו ברווחתם ובמחייתם של 49 בני אדם נוספים. במהלך התקריות הללו כוחות ישראליים השמידו והחרימו חומרים הומניטריים שניתנו לתושבים בתגובה להריסות קודמות. נכון לעכשיו תלויים ועומדים צווי הריסה נגד כמחצית ממבני המגורים והמחיה ביישוב, וכן נגד בית הספר.

כמו כן חשופים תושבי סוסיא באופן קבוע לאלימות של המתנחלים המתגוררים בקרבת מקום, הגורמת במקרים מסוימים לעקירה בכפייה. בתקרית אחת, שהתרחשה בספטמבר 2011, הציתו מתנחלים אוהל מגורים וגרמו לפציעתו של אדם אחד ולעקירתה בכפייה של משפחה בת 12 נפשות, מהן שבעה ילדים.

"כבר אין תחושת שלווה וביטחון, מפני שתמיד קיימת סכנה של מתקפות מתנחלים. קשה במיוחד לראות עד כמה הילדים שלי איבדו את תחושת הביטחון; היום יש להם סיוטים על מתנחלים וחיללים שתוקפים אותם. אין להם מתקני שעשועים והם פוחדים לשחק רחוק מדי מבית המשפחה, מחשש שיותקפו". עדותה של אם בסוסיא, שנמסרה למשרד לתיאום עניינים הומניטריים.

מאחר שסוסיא אינו מחובר לרשת המים ובאזור אין תחנות מילוי מים, מקבלים תושבי סוסיא את מימיהם מבורות לאגירת מי גשמים. ברם, לדברי מועצת הכפר, מאז 2001 הרסו הרשויות הישראליות 12 בורות מים בסוסיא ובסביבותיה, והוציאו צווי הריסה נגד 20 בורות מים אחרים. שניים מהבורות הללו נהרסו ב-2011. כתוצאה מכך גוברת תלותם של רבים מהתושבים במים קנויים ויקרים, המובאים למקום במיכליות. עקב כך נאלץ משק בית ממוצע בסוסיא להוציא שלישי מהכנסתו השנתית על מים, בעוד שמתנחלים בהתנחלות הסמוכה משלמים על מים 20 אחוז מהמחיר שמשלמים תושבי סוסיא. לדברי כוח המשימה של קבוצת החירום לענייני מים, תברואה והיגיינה, צריכת המים בסוסיא היא 28 ליטרים/לנפש/ליום, כמות נמוכה משמעותית מ-70 ליטרים/לנפש/ליום שצורך הפלסטיני הממוצע, והרבה מתחת לתקן המינימום שקבע ארגון הבריאות העולמי, העומד על 100 ליטרים/לנפש/ליום.

התפתחות מאוחרת:

ב-10 במרס הושבתה תחנת הכוח של עזה כליל בשל מחסור בדלק.

תחנת הכוח של עזה על דלק מצרי, שהועבר לעזה דרך המנהרות, ולא על דלק ישראלי, בעיקר בשל ההגבלות שמטילה ישראל על הגישה של דלק (ישראל מגבילה את הדלק ל-2.23 מיליוני ליטרים בשבוע) לעזה, ובשל פערי המחירים, מאחר שמחירו של הדלק הישראלי גבוה פי שלושה בקירוב ממחיר הדלק המצרי.

כתוצאה מהמחסור בדלק נאלצה תחנת הכוח של עזה להפחית את הייצור, וב-14 בפברואר, בעקבות ריקון כל עתודות הדלק, נסגרה לחלוטין. כתוצאה מכך התארכו הפסקות החשמל ברחבי עזה, מ-6-8 שעות ביום (הנורמה מאז 2007) ל-18-12 שעות ביום. ב-20 בפברואר חידשה תחנת הכוח את פעולתה של אחת הטורבינות שלה, ובכך הפחיתה את משכן של הפסקות החשמל ל-16-12 שעות ביום.

כשהיא פועלת בקיבולת מלאה, תחנת הכוח של עזה יכולה לייצור 85-80 מגה-ואט של חשמל. עזה רוכשת 120 מגה-ואט נוספים מישראל, ו-17 מגה-ואט ממצרים (כמות שב-27 פברואר הועלתה ל-22 מגה-ואט), ובסך הכול 227 מגה-ואט, או 65 אחוזים מ-350 המגה-ואט הדרושים על מנת לתת מענה לביקוש המרכי בעזה.

בנוסף על השיבושים בתפקודם הנורמלי של משקי בית, שיבשו הפסקות החשמל הארוכות יותר גם את אספקתם של כמה שירותים חיוניים והגבירו את פגיעותם של שירותים אחרים. אף שמרבית בתי החולים, המרפאות הראשוניות בקהילה ומתקני המים והשפכים מצוידים בגנרטורים לשעת חירום, לטווח הארוך מנגנון התמודדות זה אינו בר-קיימא: למתקני רפואה ומים יש בממוצע עתודות דלק שיספיקו לפחות משבוע, ולבתי חולים אחדים עתודות לימים ספורים בלבד. בנוסף על כך, גנרטורים אינם מיועדים לפעול לפרקי זמן ממושכים, ולעיתים קרובות הם ניזוקים כתוצאה מהפעלה ממושכת.

למתקנים חיוניים בבתי חולים, כמו חדרי ניתוח, יחידות דיאליזה, פגיות ויחידות טיפול נמרץ יש מערכת גיבוי כפולה של גנרטורים גדולים המצוידים במערכת אל-פסק, הפועלים בהפסקות חשמל קצרות טווח,

כתגובה לעתירה קודמת שהגישה עמותת רגבים, התווה המנהאיז את סדרי הקדימויות שלו להריסות כדלקמן: בקדימות ראשונה נמצאים מבנים על אדמה בקרבת התנחלויות, ואחריהם מבנים על אדמה המסווגת כ"אדמת מדינה", מבנים ליד כבישים ראשיים, ומבנים ליד הגדר או בשטח הסגור שבין הגדר לקו הירוק. כן מסר היועץ המשפטי לממשלה כי בעתיד יטופלו מקרים באזורים בעלי "קדימות" במהירות רבה יותר. בסך הכול, כמעט 30 אחוזים מהמבנים שנהרסו בשני החודשים הראשונים של 2012 נמצאו בשטחים שהוקצו להתנחלויות (בתוך תחומיהן של המועצות האזוריות או המקומיות). בשנת 2011 נמצאו כ-60 אחוזים מהמבנים שנהרסו בשטחים אלה.

לפלטטינים אסור למעשה לבנות בכ-70 אחוזים משטח C, בשטחים שיועדו ברובם לשימוש התנחלויות או הצבא הישראלי. ב-30 האחוזים הנותרים של שטח C קיימת שורה של הגבלות אחרות, המצמצמות מאוד את האפשרות להשיג היתר בנייה. למעשה, בנייה פלסטינית מותרת רק בפחות מאחוז משטח C (שבו קיימות תוכניות שקיבלו את אישור ישראל), שמרביתו כבר בנויה. כתוצאה מכך, לפלטטינים הזקוקים למבנים בשטח C לא נותרת ברירה אלא לבנות בלא היתר בנייה, ולהסתכן בהרס המבנה שהקימו.

משבר חשמל בעזה

אספקת הסולר לתחנת הכוח של עזה כלתי צפויה בחודש פברואר; כתוצאה מכך נפגעו שירותים חיוניים

מספר גורמים במשך החודש, כולל אי-השקט בחצי האי סיני הנתון לשליטת מצרים, הביאו לשיבוש האספקה הסדירה של דלק לתחנת הכוח של עזה, המובא דרך המנהרות הפועלות מתחת לגבול עזה עם מצרים. במשך חודש פברואר נכנסו לעזה דרך המנהרות פחות משבעה מיליוני ליטרים של סולר, לעומת 23 מיליוני ליטרים בממוצע בכל אחד משלושת החודשים הקודמים.

ארבעה משבעת מיליוני הליטרים שנכנסו לעזה החודש סופקו לתחנת הכוח של עזה. כמות זו מהווה שליש בלבד מהכמות הממוצעת שהובאה לתחנת הכוח מדי חודש כל משך 2011 (12 מיליוני ליטרים), וכחות מ-30 אחוזים מכמות הסולר הדרושה להפעלת תחנת הכוח בקיבולתה המלאה. מאז ינואר 2011 הסתמכה

פקק התנועה במחסום קלנדיה. שלושה מהילדים ושני הנהגים פונו לבית החולים הדסה בירושלים, ואילו יתר הנפגעים פונו לבית חולים ברמאללה.

אף שאתר התאונה קרוב מאוד הן לירושלים והן לרמאללה, עברה כמעט חצי שעה בטרם הגיעו למקום אמבולנסים של מגן דוד אדום (מירושלים) ושל אגודת הסהר האדום הפלסטינית (מרמאללה), וכן אנשי ההגנה האזרחית וכבאים פלסטינים וכוחות משטרה פלסטינים וישראליים. עיכוב זה מדגיש כמה מהמגבלות הפוגעות ביכולת לתת מענה יעיל למקרי חירום שבהם מעורבים פלסטינים, המתרחשים בשטח C ובשטחים המושפעים מהגדר בכלל, ובאזור הגיאוגרפי שבו התרחשה התאונה בפרט.

גודש התנועה שיוצר מחסום קלנדיה, נקודת הגישה העיקרית דרך הגדר מצפון ומרכז הגדה המערבית אל ירושלים המזרחית ומתוכה, פוגע קשות בגישה לאזור התאונה מכיוון רמאללה. המחסום ותשתיתו יוצרים צוואר בקבוק, משום שהתנועה הנכנסת לירושלים המזרחית ויוצאת ממנה מתמזגת עם התנועה בין רמאללה לדרום הגדה המערבית, העוקפת את ירושלים ממזרח. הנפח העצום של כלי רכב הנוסעים בשני הכבישים הללו בשני הכיוונים יוצר גודש תנועה כבד באזור הצמוד למחסום.

את בעיות הגישה באזור מחריף היעדרם של נוכחות משטרתית או רמזורים, שהיו יכולים תרום להקלת הגודש ולאפשר את תנועתם של רכבי חירום. הפער קשור ישירות בעובדה שאזור זה ממוקם בתוך התחומים המוניציפאליים של ירושלים כפי שהגדירה אותם ישראל, אבל מעברה היפלסטיני של הגדר. בדומה למה שקורה בשטח C ובשטח העיר חברון הנתון לשליטת ישראל (H2), באזור זה סמכויות אכיפת החוק נתונות באופן בלבדי בידי הרשויות הישראליות, ועל המשטרה הפלסטינית נאסר לפעול בו. למעשה, השיטור הישראלי באזורים הללו מוגבל כמעט אך ורק לסוגיות הקשורות בסכסוך הישראלי-פלסטיני, בעוד שסוגיות אחרות, כמו מניעת פשיעה וכיוון תנועה, אינן זוכות לכל טיפול.

מתוקף הסכם אוסלו, האחריות למתן שירותי חירום בשטח C, לרבות שירותי אמבולנסים וכבאות, מוטלת אך ורק על הרשויות הישראליות. למעשה, מי שמוזעק

וגנרטורים עיקריים הפועלים בהפסקות החשמל הממושכות יותר. אבל הגנרטורים המצוידים במערכת האל-פסק אינם בנויים להתמודד עם שימוש אינטנסיבי, ולפיכך לוקים בתקלות כרוניות. בסך הכול, אף שאספקתם של רוב שירותי הבריאות נמשכה, הפסקות החשמל המתמשכות הגבירו את הסיכון לחייהם של מטופלים פגיעים ולציוד בית החולים.

גם מתקני מים וטיהור שפכים נעזרים בגנרטורים לגיבוי לשם ייצור חשמל. בנוסף על אספקת הדלק המוגבלת, הפסקות החשמל האקראיות מטילות עומס נוסף על מערכות המים והביוב. בחודש פברואר, עד 180 גנרטורים הופעלו יתר על המידה, דבר שהגביר את הסיכון לתקלות וליקויים באתרי ההפעלה. המחסור בדלק משפיע לרעה גם על תחנות שאיבה ומעלה את הסכנה להצפות של מי שפכים. כתוצאה מכך, 40 אחוזים מאוכלוסייתה של רצועת עזה (בעיקר בעיר עזה, ברפיח וגיבליה) מקבלים אספקת מים זורמים רק פעם בארבעה ימים; 30 אחוזים מקבלים מים זורמים בין 6 ל-8 שעות מדי שלושה ימים; 25 אחוזים מקבלים מים זורמים בין 6 ל-8 שעות מדי יומיים; וחמישה אחוזים מקבלים מים זורמים בין 6 ל-8 שעות פעם ביום.

נכון לסוף החודש התנהלו מגעים בין בעלי תפקידים פלסטינים לעמיתיהם בקהיר, בניסיון לפתור את סוגיית הדלק ולהסכים על תוכנית לעתיד, לרבות מתן הכשר חוקי להעברות הדלק והעלאת כמות החשמל המסופקת ממצרים באמצעות רשת החשמל.

תאונת דרכים מדגישה פערים בשירותים

תגובה במקרי חירום מושפעת לרעה

בבוקר ה-16 בפברואר 2012 היו אוטובוס שהסיע תלמידים לבית הספר ומשאית מעורבים בתאונה על כביש 60, בין מחסום גיבע למעגל התנועה (הכיכר) בא-ראם. בהתנגשות התלקח מיכל הדלק של האוטובוס, ובשריפה שפרצה קיפחו חמישה ילדים ומורה את חייהם, ו-41 ילדים אחרים ושני הנהגים נפצעו.² אמבולנס של אגודת הסהר האדום הפלסטינית נשלח מייד מרמאללה, וגם הרשויות הישראליות פעלו כמתבקש מאחריותן מתוקף הסכם אוסלו, והזעיקו אמבולנס מירושלים, אבל גם אמבולנס זה עוכב בשל

במעצר מנהלי; האסירה שוחררה ממעצר מנהלי באוקטובר 2011, במסגרת הסכם חילופי האסירים בין ישראל לחמאס.⁶

חששות לנוכח השימוש שעושה ישראל במעצר מנהלי עולים בהקשר הרחב יותר, שבו כולאת ישראל פלסטינים מן השפ"כ בגין מעשים, או חשד למעשים, שבוצעו בקשר לכיבוש הישראלי. לדברי ארגון "אדמיר", כרגע מוחזקים במעצר יותר מ-3,400 אסירים כאלה, ביניהם חמש נשים וכ-60 ילדים. 460 מתוכם הם אסירים מרצועת עזה, שלא הורשו לקבל ביקורים מבני משפחותיהם מאז 2007.

רוב הפלסטינים שנעצרו על ידי ישראל בשפ"כ, למעט ירושלים המזרחית, מועמדים למשפט במערכת בתי הדין הצבאיים. מערכת זו מציעה הרבה פחות זכויות והגנה לעומת מערכת המשפט האזרחית, החלה על אזרחים ישראלים, לרבות מתנחלים. חששות ספציפיים ביחס להליך נאות כוללים, בין היתר, את העובדה שהשופטים הצבאיים אינם בלתי תלויים; שאין מודיעים לעצירים מייד מהם האישומים נגדם; ושאינן מעמידים לרשות הנאשם ופרקליטו את המתקנים, הזמן והמידע הדרושים להתכונן כיאות להגנה במשפט.

אסירים פלסטיניים, ביניהם ילדים, מדווחים כי במהלך חקירותיהם הופעלו עליהם לחצים גופניים ופסיכולוגיים ניכרים במטרה לאלצם להפיל את עצמם ואחרים. אופני ההתעללות שעליהם דיווחו כללו בין היתר הכאות ואיומים, מניעת שינה, כפיתה בתנחות מכאיבות, כבילה ממושכת באזיקים, איומים על בני משפחה, ובמקרים מסוימים גם מעצר של קרובי משפחה.⁷ עצורים מסוימים עלולים להישאר כלואים במשך שבועות לפני שהם מורשים להיפגש עם עורך דין. ארגוני זכויות אדם מדווחים על היעדר מוחלט של אחריותיות בכל האמור בהאשמות בהתעללות ובעינויים של עצירים פלסטיניים: מבין 645 התלונות שהוגשו למשרד המשפטים בין 2001 לאוקטובר 2010 בנוגע ליחסם של חוקרי שבי"כ ישראלים לעצירים פלסטינים, לא הובילה אף אחת לפתיחה בחקירה פלילית.⁸

הודאתו של הנאשם משמשת כבסיס להגשת התביעה נגדו, ומשפיעה גם על הסדרי "עסקות טיעון" שפרקליטו של הנאשם נושא ונותן עליהן עם התובע הצבאי. פחות

במקרי חירום שהנפגעים בהם הם פלסטינים הם אגודת הסהר האדום הפלסטינית והכבאים הפלסטינים. במקרה של תאונה זו, אף שהמוקד הקרוב ביותר של אגודת הסהר האדום ברמאללה ומוקדי מגן דוד אדום בירושלים נמצאים במרחק קילומטרים ספורים מאתר התאונה, ושני הארגונים דיווחו כי אמבולנס נשלח מייד עם הישמע הקריאה, גודש התנועה ליד מחסם קלנדיה עיכב את הגעתם למקום כ-25 דקות בקירוב וצמצם את יכולתם להציל חיים.

הועלו חששות לנוכח השימוש שעושה ישראל ב"מעצר מנהלי"

אסיר פלסטיני מסיים את שביתת הרעב שלו כיומה ה-66, לאחר שהושג הסכם עם הרשויות הישראליות.

החודש הביעו ארגוני זכויות אדם מקומיים ובינלאומיים ובעלי תפקידים באו"ם חששות לנוכח הנוהג הישראלי לעצור פלסטינים בלא אישום או משפט, מתוקף צווי מעצר מנהליים.⁹ חששות אלה הועלו בהקשר של שביתת רעב שבה פתח אסיר פלסטיני, חיאדר עדנאן, שעל פי הדיווחים ריצה בעבר שש שנים בבתי כלא ישראליים, בעיקר במעצר מנהלי. כ-21 בכברואר סיים עדנאן את שביתת הרעב שלו, אחרי שהגיע עם הרשויות הישראליות להסכם, שעל פיו יפוג תוקפו של צו המעצר המנהלי שלו כ-17 באפריל, ולא יחודש אלא אם יתגלו ראיות חדשות; שביתת הרעב שלו נמשכה 66 ימים.

ארגוני זכויות אדם מדווחים כי נכון לעכשיו מוחזקים במעצר מנהלי יותר מ-300 פלסטינים, ביניהם ילד אחד ושלוש נשים, נתון הגבוה בכ-45 אחוזים מהנתון לכברואר 2011 (214).⁴ אף שהצווים נבדקים על ידי שופט צבאי תוך שמונה ימים מן המעצר, הבדיקה מתבססת על ראיות סודיות, שהעציר ועורך דינו אינם רשאים לראותן. ועדת האו"ם נגד עינויים הביעה את החשש שהשימוש שעושה ישראל במעצר מנהלי עלול להוות יחס או עונש אכזריים, לא אנושיים ומשפילים.⁵ במיוחד נוגע חשש זה למשכו של המעצר המנהלי, הנובע מיכולתן של הרשויות לחדש את צווי המעצר בלא הגבלה. בזמן כתיבת דוח זה מביעים ארגוני זכויות אדם חששות גם לבריאותה של אסירה, הנאא שלבי, השוכנת רעב כמעט חודש במחאה על כליאתה

ובהתעללויות מצד כוחות צבאיים ישראלים החולשים על האזור. התקריות המדווחות תועדו באמצעות תצפיות מכלי ראשון של הארגונים, או עדויות שמסרו הקורבנות. משקיפים מסוימים ייחסו את ההידרדרות במצב להצבתה של חטיבת גולני בחלק H2 של העיר חברון, בשלהי דצמבר 2011.

במסגרת הסכם אוסלו, בפרוטוקול שנחתם ב-1997, חולקה העיר חברון לשני חלקים, שהטיפול בהם הוטל על הרשות הפלסטינית (H1) ועל ישראל (H2). החלק שניתן לישראל משתרע על כארבעה קמ"ר וכולל חמש התנחלויות, שסך האוכלוסייה המתגוררת בהן

מחמישה אחוזים מהמקרים מגיעים למשפט מלא על בסיס ראייתי; רוב ההרשעות הינן תוצאה של הסדרי טיעון.⁹ הועלו חששות בנוגע לכך שכאשר עורכי הדין דורשים משפט מלא מבוסס על ראיות, גזרי הדין חמורים הרבה יותר מאשר במקרים של הסדרי טיעון.¹⁰

עלייה במספר ההאשמות במעשי אלימות והתעללות של חיילים ישראלים בעיר העתיקה של חברון

מאז תחילת 2012 דיווחו ארגונים בינלאומיים, המספקים נוכחות הגנתית לתושבים הפלסטינים של העיר העתיקה של חברון, על עלייה חדה בהצקות

משפחת אבו שמסייה

משפחת אבו שמסייה חיה באזור H2 בחברון הנתון לשליטת ישראל, ליד התנחלות תל רומיידה. מאז עקרה אל ביתה, לפני שלוש שנים, סובלת המשפחה מהצקות - הן בידי חיילים והן בידי מתנחלים. עימד אבו שמסייה, אב לחמישה, אומר כי המצוקה שעימה מתמודדים הוא ובני משפחתו החריפה מאז הגעתה של חטיבת גולני למקום. המתקפה האחרונה בשורה של מתקפות מתנחלים על המשפחה התרחשה בשבת, ה-25 במרס.

"בזמן האחרון המתנחלים באו לפה להציק לנו כל שבת, לפני הסיור השבועי שלהם בעיר העתיקה. הפעם הומטרו על הבית אבנים משני כיוונים. לא העזתי אפילו לפתוח את הדלת כדי ללכת ולראות מה קורה בחוץ. צלחת הלויין ומיכלי המים שלנו ניזוקו וחלונות נשברו."

בשבת שעברה הגשנו תלונה במשטרה ותיארנו בפרוטרוט מה קרה. גם מתנחל הגיש תלונה נגד הבן שלנו, בטענה שבננו יידה אבנים. הודות ל"בצלם", היו לנו ראיות מצולמות בווידיאו שהוכיחו הן את חפותו של הבן שלנו והן את העובדה שאותו מתנחל שהגיש את התלונה נגד בננו הוא שיידה אבנים. אבל אין כאן צדק, המתנחלים יכולים להאשים אותנו בלי שום ראיות, ואילו הם עצמם לעולם אינם צריכים לשאת בתוצאות מעשיהם, גם כשאנחנו מביאים ראיות. כך למשל, לפני שנה וחודשיים הבת שלנו היתה בתרדמת במשך 48 שעות, אחרי שמתנחל שבר את לסתה באבן. מתנחלים השתינו על הדלת שלנו ויידו עליה אבנים, ושום דבר לא קרה להם.

אני מתקשה להאמין שהחיילים ייצאו נגד המתנחלים. מאז האינתיפאדה השנייה היה לנו על הגג מגדל תצפית צבאי. בשטח יש גם מצלמות מעקב ישראליות, אבל הרשויות מסרבות לתת לנו כל צילומים שצולמו בהן שיוכיחו הצקות של מתנחלים. החיילים היו פה גם בשבת שעברה. כלילות חיילים באים לפה באופן קבוע כדי להציק לנו.

ומה שגרוע עוד יותר מהנזק הגופני והחומרי היא ההשפעה הפסיכולוגית עלינו, ובמיוחד על ילדינו. לפני חודשיים, חייל דחף את בננו בן ה-12 על גליל תיל דוקרני וגרם לו לחתך באורך 8 סנטימטרים, ובשבת שעברה חייל אפילו אמר שהוא רוצה להרוג את הילדים שלנו. ילדינו סובלים מסיוטים והתחילו להרטיב במיטה כלילות. כשאני מבקש מילדי לצייר ציור, הם מציירים מתנחלים וחיילים.

"איננו יכולים לעזוב. אין לנו לאן ללכת. ואם נעזוב, זה יהיה כמו לתת מתנה למתנחלים. מה הייתם אתם עושים במקומנו?"

העדות נרשמה והוגשה על ידי "תוכנית הליווי האקומנית בפלסטין ובישראל".

נמשכים העיכובים במתן אישורים ישראליים למיזמים של האו"ם וארגונים לא ממשלתיים בעזה

נתונים חדשים שאסף המשרד לתיאום עניינים הומניטריים מדגישים את המכשולים הניצבים בפני סוכנויות או"ם וארגונים בינלאומיים המבקשים ליישם מיזמים ברצועת עזה, בשל העיכובים במתן אישורים של יחידת תיאום פעולות הממשלה בשטחים (מתפ"ש), האגף במשרד הביטחון האחראי על המדיניות הישראלית בשפ"כ. הצורך באישורים הללו נובע מכך שישראל מגדירה חומרי בניין בסיסיים, ההכרחיים ליישום המיזמים הללו, כפריטים בעלי שימוש כפול (אזרחי-צבאי), שייבואם לעזה כפוף לאישור ישראלי.

תוכנית העבודה של האו"ם בעזה, ששווייה מוערך בכ- 850 מיליוני דולרים ארה"ב, כוללת 136 מיזמים שונים המיועדים לפיתוח 10,500 יחידות דיור, 105 בתי ספר ו-12 מיזמי מים, תברואה וחשמל, בין היתר. מיזמים אלה דרושים בדחיפות, בכדי לתת מענה ללחצים הדמוגרפיים שהצטברו מאז הטלת המצור ביוני 2007, והנזקים שנגרמו במתקפת "עופרת יצוקה" הישראלית משנת 2008/2009 ובמסגרת הסכסוך המזוין המתמשך.

מאז פברואר 2010 אישרה מתפ"ש 57 אחוזים מתוכנית העבודה של האו"ם שהוגשה לאישורה, לרבות 84 מיזמים שאושרו במלואם וחלקים משלושה מיזמים נוספים, בשווי 276.2 מיליוני דולרים ארה"ב בקירוב. 11 המיזמים שאושרו כוללים 2,000 יחידות דיור, 45 בתי ספר ושמונה מיזמי תשתיות מים, תברואה והיגיינה. בנוסף על כך אושרו גם מספר מיזמים של תשתיות מים ותברואה וכבישים שהוגשו שלא מטעם האו"ם.

מידע שאסף המשרד לתיאום עניינים הומניטריים מצביע על כך שסוכנויות האו"ם נזקקו בממוצע לשישה חודשים להשגת אישור למיזם כלשהו. נכון להיום ממתנים לאישור מתפ"ש 45 מיזמים של האו"ם (בשווי 198.8 מיליוני דולרים ארה"ב). המיזמים המעוכבים הללו כוללים 100 יחידות דיור נוספות, 34 בתי ספר ומספר מיזמי חשמל, מים, תברואה והיגיינה נוספים. בממוצע ממתנים המיזמים הללו 13 חודשים לאישור; מיזם אחד של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם ממתין לאישור זה שנתיים.

מונה כמה מאות. יחד עם ירושלים המזרחית, אלו שני המקרים היחידים בגדה המערבית שבהם הוקמו התנחלויות בלבה של עיר פלסטינית. באזור H2 מתגוררים גם כ-35,000 פלסטינים, והוא כולל גם את מה שהיה בעבר אחד מרחובות המסחר המרכזיים של העיר חברון, ואת מערת המכפלה (מסגד אל אברהימי).

מאז תחילת השנה רשם צוות השלום הנוצרי בחברון, ארגון המספק נוכחות הגנתית ב-H2, יותר מ-40 תקריות של הצקה, מעצר שרירותי, חיפושים בבתים, חיפושים גופניים - חלקם בילדים בדרכם לבית הספר - ואופני התעללות אחרים בתושבים הפלסטינים של H2. בתקרית אחת ראויה לציון, שהתרחשה ב-8 בפברואר, ערכו חיילים ושוטרי משמר הגבול ישראלים פשיטה על יותר מ-30 בתים פלסטינים בעיר העתיקה, שרבים מהם ניזוקו; כמה מהמשפחות ננעלו בחדר אחד בעת החיפוש בבתיהן, ואחרות אולצו להמתין בחוץ. הרשויות הישראליות לא מסרו מה היתה הסיבה למבצע זה.

הן התושבים הפלסטינים של H2 והן קבוצות המעניקות נוכחות הגנתית מסרו גם על עלייה חדה במספרם של הילדים הפלסטיניים שכוחות ישראליים עורכים עליהם חיפושים גופניים או עוצרים אותם באופן שרירותי, בעת שהם משחקים ברחוב או בדרכם לבית הספר. בכמה מהמקרים שרשם צוות השלום הנוצרי עצרו חיילים בני נוער משום שלא היו להם תעודות זהות; במקרים אחרים הואשמו ילדים ביידוי אבנים ונעצרו למשך שעות אחדות. היו מספר תקריות שבהן ניסו מבוגרים פלסטינים להתערב במעצרי ילדים, ועקב כך נעצרו גם הם.

כן דיווח צוות השלום הנוצרי בחברון על 16 תקריות שבהן חיילים איימו, עצרו ובשני מקרים גם הטרידו מינית משקיפים בינלאומיים ופעילי זכויות אדם. בתקרית בולטת אחת שעליה דיווח צוות השלום הנוצרי בחברון, ואשר התרחשה ב-21 בפברואר, נכנסו חיילים ישראלים למשרדיו של ארגון זכויות אדם, "נוער נגד התנחלויות", ועצרו פעיל. אחר כך כיסו את עיניו, תקפו אותו גופנית, כיוונו אליו נשק ואיימו עליו בירי באש חיה. לאחר מכן הכריחו אותו לחצות, בידיים כפותות, את התנחלות בית הדסה והתירו לתושבים הישראלים של ההתנחלות לבעוט בו, לירוק עליו ולהתגרות בו.

עזה עם מצרים מעלה ספק ביחס לנחיצותן של ההגבלות שמטילה ישראל על ייבואם דרך המעברים החוקיים. להערכת או"ם, כמות חומרי הבניין הנכנסת לעזה דרך המנהרות כפולה מהכמות הנכנסת אליה דרך המעברים (מאז תחילת 2012 נכנסו לעזה דרך המנהרות 200,000 טונות של חצץ, מלט ומוטות פלדה, לעומת ממוצע חודשי של 69,823 טונות שנכנסו דרך מעבר כרם שלום). ברם, בשל המקור הלא חוקי של החומרים המובאים דרך המנהרות, סוכנויות האו"ם ומרבית הארגונים הלא ממשלתיים הבינלאומיים מנועים מלהשתמש בהם, ולפיכך הם הנכגעים ביותר מן ההגבלות הישראליות. הרשויות המקומיות בעזה, לעומת זאת, יכלו ליישם שורה של מיזמי תשתיות, ואף להגדיל את הכנסותיהן באמצעות מיסים שהטילו על חלק מהסחורות המועברות דרך המנהרות.

בנוסף על כך, 16 מיזמי מים, תברואה והיגיינה שאינם מטעם האו"ם, ששוויים מוערך ביותר מ-75 מיליוני דולרים ארה"ב, ממתינים גם הם למתן אישור לכניסת חומרים שכניסתם לעזה מוגבלת. עדיין לא אושרה כניסת חומרים לשמונה מהמיזמים הללו, ששוויים מוערך ב-3.5 מיליוני דולרים ארה"ב, ואשר חלקם ממתינים לאישור זה יותר משנה.

העיכוב במתן האישורים פוגע ביכולתן של סוכנויות לתת מענה לצרכים דחופים, ומאריך שלא לצורך את מצוקתם של התושבים. מסמך המתווה קווי הנחיה למדיניות, שהרשויות הישראליות שחררו לא מכבר לפרסום, מצביע על כך שכמה מן העיכובים הללו נובעים משיקולים פוליטיים, ולא דווקא משיקולים ביטחוניים.¹²

יתרה מכך, הכמות הגדולה של חומרי בניין המגיעה מדי יום לשוקי עזה דרך המנהרות שמתחת לגבול

1. בניץ 5377/09, רגבים נגד שר הביטחון, המפקד הצבאי וראש המנהל האזרחי.
2. ילד שישי נפטר ב-20 בפברואר 2012 מפצעים שנפצע בתאונה.
3. ראו "הודעת רוברט סרי, המתאם המיוחד מטעם האו"ם לתהליך השלום במזרח התיכון, על אסירים פלסטיניים", ה-10 בפברואר 2012; אמנסטי אינטרנשונל: "ישראל: שימו קץ לשימוש במעצר מנהלי", ה-17 בפברואר 2012; משמר זכויות האדם, "חיי שובת רעב בסכנה", ה-11 בפברואר 2012; "הודעת הדווח המיוחד מטעם האו"ם על מצב זכויות האדם בשטחים הפלסטיניים הכבושים מאז 1967", ה-20 בפברואר 2012.
4. הנתון למספר הכלואים במעצר מנהלי לשנת 2011 התקבל מ"בצלם".
5. מסקנות סיכום של ועדת האו"ם נגד עינויים, ישראל, CAT/C/ISR/CO/4, ה-14 במאי 2009, עמ' 5.
6. "סכנה חמורה לכריאותה של העצירה המנהלית הנאא שלבי, ביום ה-27 לשביתת הרעב שלה,, הודעה משותפת מטעם ארגון "אדמיר" לתמיכה באסירים פלסטיניים ולזכויות אדם וארגון רופאים לזכויות אדם - ישראל, ה-13 במרס 2012.
7. ראו למשל פרק "הפרות" באתר של ארגון "אדמיר", <http://www.addameer.org> ודוח "בצלם"/"המוקד", "שיטות חשוכות: ההתנהלות כלפי עצורים פלסטינים שהוחזקו במתקן חקירות של השב"כ בפתח תקווה", אוקטובר 2010.
8. "בצלם"/"המוקד", שם.
9. "יש דין", "משפטים בחצר האחורית: מימוש זכויות ההליך ההוגן בבתי המשפט הצבאיים בשטחים", דצמבר 2007.
10. "דוח של הדווחת המיוחדת מטעם האו"ם על אי-תלותם של שופטים ועורכי דין, נספח, שדרים אל ממשלות ומהן, ישראל, גבריאלה קרינה קנאל דה אלבווקר א-סילבה", (ה-18 ביוני 2010), A/HRV/14/26/Add.1 פסקה 594.
11. שלושה מיזמי או"ם, בשווי 356 מיליוני דולרים ארה"ב, טרם הוגשו לאישור מתפ"ש. מיזמים אלה כוללים, בין היתר, 7,345 מחסים ו-26 בתי ספר.
12. כפי שדווח ב"מעקב ההומניטרי" מינואר 2012, הנהלים הפנימיים של מתפ"ש מציינים במפורש כי מיזמים במימון בינלאומי ישוחררו לאישור תוך חודשיים. יחד עם זאת, מיזמים מוחזקים במכוון ב"מאגר" עד ששיקולים פוליטיים מביאים לשחרורם לידי הסוכנויות המיישמות.

ברשימה המפורטת לעיל ארגוני וסוכנויות או"ם וארגונים הומניטריים מקומיים ובינלאומיים המשתתפים בקבוצות עבודה מגזרית ומספקים בעקביות מידע עבור דו"ח המעקב ההומניטרי:

United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO), United Nations Food and Agricultural Organization (FAO), United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), United Nations Office for the High Commissioner of Human Rights (OHCHR), United Nations Population Fund (UNFPA), United Nations Relief and Works Agency for

Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process (UNSCO), World Food Programme (WFP), World Health Organization (WHO), Al Haq, Badil, Save the Children (UK), Defence for Children International – Palestine Section (DCI-PS), Oxfam GB, Palestine Hydrology Group (PHG), Campaign for the Right to Enter, ACF-E, AAA, ACP, ACAD, and members of the Temporary International Mechanism (TIM).

*לפרטים ולמידע נוסף פנו אל יחזקאל ליין, דוא"ל: lein@un.org טל: 02-5829962

הנוסח המחייב הוא הדוח המלא בשפה האנגלית; לקריאתו פנו לאתר OCHA:

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_humanitarian_monitor_2012_03_21_english.pdf

טבלאות עם נתונים מפורטים על מדדי הגנה ניתן לקרוא בדוח בשפה האנגלית,

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_humanitarian_monitor_2012_03_21_english.pdf